

ПАМ'ЯТАЙМО МИНУЛЕ — 200-річчя НЕЗАЛЕЖНОСТІ ЗСА 100-річчя АМЕРИКАНСЬКОЇ УКРАЇНИ — ВУДУМО МАБУТНЄ

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07308
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 з Нью-Йорку (212) 227-4135
УНСоюзу: (201) 451-2200 з Нью-Йорку (212) 227-5250 (212) 227-5251

РІК LXXXII. Ч. 230. ДЖЕРЗІ СІТІ і НЬЮ ЙОРК. СЕРЕДА, 10-го ГРУДНЯ 1975 ЦЕНТІВ 20-CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. WEDNESDAY, DECEMBER 10, 1975 No. 230. VOL. LXXXII.

ПОЛІТИЧНА РАДА УККА ОБМІРКОВУВАЛА ПРОБЛЕМИ НА КОРОТКУ І ДАЛЬШУ МЕТУ

Нью-Йорк (УККА). — Політична Рада УККА відбула в минулу суботу, 6 грудня ц. р., своє чергове засідання, присвячене однаково проблемам української спільноти в ЗСА, як і зовнішньо-політичній діяльності, обговорення також на дальшу мету. Після відкриття, що його зробив голова Політичної Ради проф. І. Вовчук, і відчитання протоколу з попереднього засідання секретаря С. Вукосавича, д-р В. Савчак доповідав про працю Комісії для підготовки XII Конгресу українців Америки. Д-р Савчак підкреслює, що очолювана ним тепер комісія — після того, як мгр Я. Рак зрікся головіства і виступив з Комісією — займається тільки проблематикою XII Конгресу. Звернув увагу, що тільки невелике число членів Комісії приходить на засідання і тому треба Комісію зреагренувати та водночас визначити час її тривання. Д-р В. Савчак підкреслює, що „Черговий XII Конгрес, який має відбутися в жовтні 1976 р., повинен стати центральним форумом, на якому платники Національного Датку до Українського Народного Фонду мають виявити свою волю в питанні напрямків дії УККА на черговий період та персональ-

СЕНАТОР КЕЙС ПРОПОНУЄ КОМІСІЮ ДЛЯ СЛІДКУВАННЯ ЗА БЕЗПРАВСТВАМИ В ССРСР

Вашингтон. — Сенатор Кліффорд П. Кейс із сенату Нью-Джерсі, навізуючи до законопроєкту вже раніше оголошеного в Палаті Репрезентантів конгресменом Міллісент Фенвік з Нью-Джерсі, висів свій законопроєкт в Сенаті про створення 11-ти членової комісії для слідкування за порушеннями людських прав в ССРСР. Законопроєкт сенатора Кейса, зголошений в понеділок, 17 листопада, і зареєстрований під числом С. 2679, є ідентичний із законопроєктом конгресменки Фенвік, який був зголошений нею під числом ГР 9466 ще 20-го жовтня і вже до половини листопада був піддержаний понад 40 конгресменами. В основному, законопроєкт пропонує створення спеціальної комісії, яка включала б по чотирьох представників Сенату і Палати Репрезентантів та по одному з Департаменту Оборони і Торгівлі. Головним завданням комісії мало б бути слідкування за порушеннями прав, включених в Гельсінкську декларацію, що її минулого серпня підписали голови 33-ох європейських держав та ЗСА

Сенатор Кліффорд П. Кейс

СВІТОВА РАДА ЦЕРКОВ ЗАСУДЖУЄ ОБМЕЖЕННЯ РЕЛІГІЙНОЇ СВОБОДИ В ССРСР

Найробі, Кенія. — Асамблея Світової Ради Церков, яка відбулася тут свою Конференцію вже від 23-го листопада, висловила стурбованість релігійними обмеженнями, які застосовує уряд Советського Союзу у відношенні до всіх Церков в ССРСР. Побююючись совєтської реакції, керівники конференції намагалися зняти цю справу з порядку нарад та передати її знову на розгляд комісії. Проте, вискодавши, проповідник Жак Россел, швейцарський церковний діяч, домігся, що його пропозицією про засудження ССРСР поставлено під голосування, помімо гострих протестів з боку делегатів Релігійної Православної Церкви. За пропозицією проп. Россела голосувала більшість присутніх в залі делегатів. Керівники конференції вважали, що вони не

ПРЕМ'ЄР П. Е. ТРУДО МАВ ЗУСТРІЧ З УКРАЇНЦЯМИ АЛБЕРТИ

Вінніпер (КУК). — Дня 20 листопада ц.р. в Домі Української Молоді в Едмонтоні відбулася понад 2-годинна зустріч українських громадян Едмонтону і Алберти з прем'єр-міністром Канади П.Е. Трудо. Після нарад відбулих 12 вересня 1975 з Екзекутивною Центральною КУК у Вінніперу, це була друга важлива зустріч прем'єр-міністра Канади з українською громадою в Канаді цього року. Прем'єр-міністр брав участь у цій зустрічі в товаристві сенатора Е.А. Гейстінга, спеціального асистента Р. Роберта і бувшого федерального посла з Алберти А. Сулятицького.

Прем'єр П. Е. Трудо

Програма зустрічі складалася з трьох головних частин: Пресової конференції, в якій крім українців приймали участь представники англійської преси, радіо і телебачення. Прийому-зустрічі з представниками українських Церков і громадських організацій в приватності біля 100 представників, і зустрічі з широкою громадою, в якій брало участь понад 500 осіб. Під час пресової конференції Прем'єр-міністр між іншим висловив задоволення, що помімо заповідженої акції уряду для поборення інфляції, бюджет передбачений для проєкту багатолітньої турботи не буде зменшений, і дав висвітлення в справі інтервенції в обороні людських прав і національних прав в Україні під совєтським режимом.

Українська громада на цій зустрічі була репрезентована Владиками Митрополитом УГПЦеркви Андресом, спи-

скопом УКЦеркви Нілем Саваріном, Управою Провінційної Ради КУК під проводом її голови інж. М. Войка і Управою Едмонтонського Відділу КУК під проводом адвоката В. Підручного, враз з представниками численних місцевих організацій, які входять до складу цього Відділу. З-помі місцевих Відділів КУК були заступлені: Калгари — провінційний голова Кушнір, Летбридж — д-р Шолдта і о. Л. Сивенікий, Вегревил — О. Гордей, Торгалд — Б. Татарія і П. Волощук і Редватер — В. Рожак. Прем'єр-міністр привітав господар зустрічі адвокат В. Підручний, а подяку висловив адвокат І. Брода. Р. Остаєвський був господарем місцевої програми, в якій виступали хор, оркестра і танцювальна група „Дніпро” під мистецтвним керівництвом Р. Солтикевича. Під час пресової конференції забрали слово: голова Об'єднання Письменників „Слово” мгр Ю. Стефанік і представники студентства з В. Романюком на чолі.

„Совєтська дилема” буде темою курсу проф. Я. Вільніського на Колумбійському університеті

Нью-Йорк. — Починаючи від 16-го січня до 31-го травня, 1976-го року проф. д-р Ярослав Вільніський, професор політичних наук при Делаварському університеті, читатиме курс про національні проблеми в ССРСР на Колумбійському університеті. Курс, за який можна одержати три кредити, носить назву „Національна ідентичність і політична інтеграція: совєтська дилема”. Він читатиметься кожного четверга від години 2:10 до 4:00 по полудні. Основну тему курсу, згідно з проголошеною програмою навчання, буде аналіз внутрішніх напружень і конфліктів в ССРСР в результаті натиску національної свідомості в неросійських республіках на центральні адміністративні власті і політичні установи. Обзаюмлення з політичною системою ССРСР хоч і побажана, не кінцева. Рівнозначення російської або будь-якої з інших неросійських мов народів ССРСР — не кінцеве, хоча студенти, які знають одну або більше мов народів ССРСР, зможуть користуватися джерелами матеріалами в цих мовах. Особливі зацікавлені курсом можуть контактуватися в справі реєстрації та інших інформацій з проф. Вільніським в: Department of Political Science, University of Delaware, Newark, Del. 19711 (тел.: 302-738-2355).

Джордж Міні знову докоряє Президентів і Урядів за Солженіцина

Вашингтон. — Джордж Міні, президент Американської Федерації Праці — Конгресу Індустріальних Організацій (АФІ-СІО), виступаючи на Сесії Сенатської Комісії для закондорних зв'язків, прочитав записану нотатку писану до президента Джералда Форда в часі коли Александер Солженіцин був гостем Джорджа Міні і перебуваючи у Вашингтоні, бажав зустрітись з Президентом ЗСА. Записка перестерігає президента Форда, що якщо він прийме на аденції Александера Солженіцина то це негативно вплине на політику детанту. „Ось маємо чорне на білому”, — заявив Міні Сенатській Комісії. „Ми не бажали образити комісарів і тому плонули в обличчя людини яку наш Державний департамент називав, можливо саркастично, за-

ключуючою серед росіян”. Джордж Міні заявив, що Совєтський Союз використовує політику детанту на те, щоб підняти Америку в стратегічному озброєнні і щоб створити неспокій серед народів так званого „третього світу”. Міні ще раз висловив своє розчарування тодішнім поступуванням відповідальних урядовців, які доряджували президентів Фордів не прийняти А. Солженіцина, який був персональним гостем Міні та який критично висловлювався про політику детанту. Записку, яку прочитав Міні на Комісії, написав Джордж С. Спрінгетін, ексекютивний секретар Генрі Кісінджера, до ген. Брента Сногсфорта, який був в тому часі дорадником Президента в справах національної оборони. Джордж Міні не виявив задоволення від цієї записки.

Литовець голодіркою здобув розголос в обороні Пляща

Нью-Йорк. — Вацис Севрукас, колишній совєтський політ'язень, а тепер працівник бібліотеки Колумбійського університету, відбув шестиденну голодірку на знак протесту проти ув'язнення трьох дисидентів в психіатричних заведеннях в ССРСР. В інтерв'ю з Гарларом Грінманом, репортером університетської газети „Колумбія Спектейтор”, В. Севрукас заявив що ціллю його голодірки яку він розпочав минулої п'ятниці, 5 грудня, і закінчив в середу, 10 грудня, в „День Людських Прав”, згідно з прокламацією президента Форда, є добитися звільнення Леоніда Пляща, Зіновія Красівського і Міндагаса Тамоніса, яких совєтські власті заборонили до психіатричних закладів за те, що їхні погляди не сходяться з офіційними поглядами режиму, — заявив Севрукас. Красівський, поповив Севрукас, був ув'язнений за участь в Українському Національному Фронті, який був пов'язаний з Національним Демократичним Рухом, що його членом є рівнож д-р Андрей Сахаров. Севрукас, якого недавно совєтські власті „видворили” з ССРСР, був два рази заборонений до психіатричних закладів і раз ув'язнений за

Вацис Севрукас

це, що він описав своє „лікування” в психіатричному заведенні. Він сказав, що лікарі були визначили його недугу як „манію марксизму і обуджене шукання за правдою”. Севрукас сказав, що на його думку, в совєтських в'язницях, концтаборах і психіатричних заведеннях перебував близько 10,000 політ'язнів. Багатьом з них насильно впрокучується шкідливі ліки. Минулого року Севрукас відбув 29-денну голодірку під час світової харчової конференції. Він рівнож бере участь в акції за звільнення Віталія Рубіна, відомого науковця, якого Колумбійський університет запрошив на викладача, але якого совєтські власті не дозволяють на віезд.

ПАСЕЙК ВІДЗНАЧИВ 60-РІЧЧЯ ВІДДІЛУ УНС

Пасейк, Н. Дж. (с.г.) — Понад 180 осіб зібралися тут в неділю 7 грудня ц.р., до привітної зали Української Центральної, щоб відзначити 60-річчя ювілей місцевого 42-го Відділу УНСоюзу, Т-ва імені Тараса Шевченка. Бенкет розпочато співом американського і українського національних гімнів, при фортепіановому супроводі пластунки Марти Шраменко. В імені Управи Відділу гостей привітав голова Іван Вльжак, передавши далі ведення програми бенкету Василеві Мочулі. Вступну мовляв провів на постійній УПЦеркви св. Вознесіння в Кліфтоні о. протопрєсвітер Теодор Форостій. Про многогранну і жервенку працю Відділу на протязі 60-ти років у всіх ділянках, союзовій і суспільно-громадській гоморилі у своїх доповідях Петро Головачук — секретар Відділу на протязі сорока років, і інж. В. Вакалець. За його словами Відділ заложено 2 січня 1915 року і тоді він нараховував 9 членів. Сьогодні цей Відділ має понад 600 членів. За час свого існування Відділ переслав до Канцелярії УНСоюзу понад один мільон доларів членських вкладок. Задляки за рік Відділу та його фінансово господарку промовець приписав секретарові Відділу Петрові Головачукові. (Закінчення на стор. 4-ій)

Петро Головачук

СТВОРЕНО ФУНДАЦІЮ ІМЕНИ І. П. БАГРЯНОГО ДЛЯ УТРИВАЛЕННЯ ТВОРЧОСТІ НАДНІПРЯНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

Джерзі Сіті (Л.В.) — Підумуючи 30-річчя перебування масової еміграції з Надніпрянщини у Вільному світі, українське жіноцтво, яке в ідейній, організаційній, чи який інший спосіб пов'язане з УРДП (Українською Революційно-Демократичною Партією) та прихильне їй, виступило на травневому З'їзді цієї партії в Торонті з амбітним і важливим проєктом — створення півміліонної Фондації ім. Івана П. Багряного, щоб в фінансову базу для видання цієї діяльності цього середовища — діяльності, скерованої на утривалення для майбутньої історії здобутків цієї еміграції за останні 30 років — видавання книг про визначних українських діячів на тлі важливих етапів історії України останнього півстоліття. Інформували про це редакторів „Свободи” Івана П. Багряного, щоб в під час своїх відвідань у редакції минулого тижня представників Фондації: п-ні Галина І. Воскобойник, голова, п-ні Ніна Г. Гречнів, секретар, та д-р Михайло Г. Воскобойник, голова УРДП і член Управи Фондації ім. І. П. Багряного.

Думка про створення Фондації виникла на Сьомому З'їзді УРДП в колах прихильниць цього середовища, які відчули потребу включитися в активнішу працю цієї політичної організації, перейняті важливістю Міжнародного Року Жінки, і спосіб організації і самостійний, тим більше, що гасло З'їзду: „Час на перегляд, час на зміну”, кликало, власне, до чогось нового, до певних „змін” в дотеперішній діяльності, бо „мав зреалізуватися новий об'єм праці”. План створення Фондації такою об'ємною майже негайно добрі наслідки, а це вже відразу дало надії на стимулювання все ширших кіл прихильників і прихильниць цієї ідеї — і справді, вже на самому З'їзді зібрано і декларовано майже 20 тис. доларів на Фондацію, а імпреза 23-го серпня ц.р. на оселі І. Воскобойник, голова, п-ні Ніна Г. Гречнів, секретар, та д-р Михайло Г. Воскобойник, голова УРДП і член Управи Фондації ім. І. П. Багряного, з Канади та при

Представники фондації ім. І. П. Багряного під час відвідань у „Свободі”. На фото (зліва): пані Ніна Г. Гречнів, проф. д-р Михайло Г. Воскобойник, ред. Людмила І. Волянська і пані Галина І. Воскобойник.

великій участі одумівської молоді. З палким словом-закликом до земляків про важливість цього почину, особливу звертаючись до молоді і жіноцтва, виступила в час цих святкувань п-ні Галина І. Воскобойник, говорячи про пророблену працю і найбільшці плани праці, що вже дала Фондації 30 тисяч доларів у підсумку, а наступних 10 тис. здекларовано. Отже разом — 40 тисяч. Фондація, — інформували д-р М. Г. Воскобойник, — звільнена від федерального

Українські професори взяли участь в всеканадській конференції про двомовність

Кінгстон, Онт. (ОУПС) Заходами Дорадчого Комітету Канадської Ради в Оттаві під головуванням проф. В. Г. Кунса організовано в дні 28 листопада ц.р. всеканадську конференцію вчєних на тему білінгвізму (двомовності) в усіх його індивідуальних і інституційних виявах. У конференції, що відбулася в приміщенні Доналд — Гордоногового Центру Квінського університету, взяли участь півсотні спеціалістів — професорів канадських університетів у ділянках мовознавства, психології і соціології. З українських професорів були запрошені й взяли участь у конференції: д-р Яр. Рудницький із Вінніперу, що доповідав про індивідуальний і інституційний білінгвізм, і д-р Метро Гулуцян із Албертського університету в Едмонтоні, що доповідав про мову й культуру. Одна з дуже важливих доповідей на конференції — „політика й практика мовного плянування в Канаді” проф. Ч. В. Гобарта з Албертського університету в Едмонтоні торкалася не тільки справи „офіційних” мов — французької й англійської, — але й мов інших етнічних груп у Канаді. В цій справі проф. Гоберт закінчив свою доповідь словами: „Інший важливий крок (у мовному плянуванні в Канаді) було б відновлення концепції „регіональних” (обласних) і локальних офіційних мов, що за неї борювався Яр. Рудницький (на терені Королівської Комісії) від 1967 року. Немає сумніву, що на далеку мету народ вивчає мови, корисні для нього, і що власне такі мови мають усі дані для відраження себе при житті. Тому справжня політика багатокультурності мусить намагатися до відраження мов машинних мов в центральних і периферійних сферах громадського життя. Рудницький дав чотири основні критерії обласних офіційних мов... і введення їх у життя було б значним поліпшенням якості комунікації у багатьох випадках; а тому що Канада стає що раз то більше багатомовною, переклад офіційних документів (на обласні мови, в тому й українську), не ставив би ніяких труднощів у практичному житті й державному мовному плянуванні”. — Кінгстонська конференція у справах двомовності — перша наукова конференція цього року в Канаді, пройшла з великим успіхом й матиме безперечно вплив на розроблення питань білінгвізму в усіх його виявах у майбутньому.

Надгудеонська Округа УНС матиме цілі суботи організаційні збори

Джерзі Сіті, Н. Дж. Округний Комітет Відділів УНСоюзу, президню якого очолюють Степан Островський — голова, Михайло Жук — секретар і Володимир Вутковський — касир, інформують, що в суботу, 13-го грудня ц.р. о год. 7-ій вечору тут в приміщенні Українського Народного Дому при Фліт і Оклайд евеню, відбудуться організаційні наради Округи, метою яких є обговорення й організації ого плану праці і підсумки організаційної роботи в 1975 р. У зборах зобов'язані взяти участь голова, секретарі, касир та інші урядовці Відділу, як також конвенційні делегати. Про справу УНСоюзу інформуватимуть на зборах члени Екзекутивного Комітету і обласний організатор Василь Оршовський.

СВОБОДА SVOBODA

FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Assn., Inc. 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1103 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — \$24.00, на пів року — \$12.50, на 3 місяці — \$6.00. Для членів УНСОЮЗУ 65¢ м.с. За кожну зміну адреси — 25¢. Чеків і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція зберігає собі право в потрібні випадки і скорочувати надіслані матеріали, незалежності матеріалів повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши за адресою коверту з відповідною поштовою оплатою. За зм'яст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

В Тижні Людських Прав

Сьогодні, 10-го грудня, починається в Америці проголошений президентом Джералдом Фордом мабуть перший в історії цієї країни Тиждень Людських Прав із двома спеціальними днями: Днем Загальної Декларації Людських Прав сьогодні, 10-го грудня, та Днем Харті Прав у понеділок; 15-го грудня.

Очевидно, що Америка зі своєю системою і зі своїми неперевіреними волюнтами є цілком певно останньою країною в світі, яка потребувала б такого Тижня Людських Прав для себе самої. Для тих, що зазнали всьляких знущань і переслідувань на інших континентах, часто здається, що Америка має навіть забагато тих волюностей, або щонайменше дозволяє зловживати ними на шкоду народу і країні. Тим не менше цей Тиждень має великий глуд.

Починаючи від Першої світової війни в світі приспівено розвивається цілком нова ситуація, яку чи не найстиглише з'ясував свого часу президент Джон Ф. Кеннеді, говорячи про "взаємозалежність" всіх країн і народів. В наслідок найновішого розвитку технології та, зокрема, комунікаційних засобів, світ сьогодні в цьому відношенні є "менший" від одного феодального князівства в середньовіччя. Сьогодні вже немає і не може бути "хати скраю" в жадному відношенні. Тим то і нехтування та порушення людських прав в будь-якій країні, в будь-якій закутій частині світу сьогодні є загрозливою і для всіх інших, бо може спричинитися до революції, яка в теперішніх обставинах могла б перетворитися в погробу для всіх нову світову війну.

Власне в цьому сенсі президент Форд і проголосив Тиждень Людських Прав. Ми, українці, маємо подвійну причину максимально використати цей тиждень. З одного боку ми повинні саме в цьому тижні знову і знову довести до відома нашим співгромадянам брутальне заперечування людських прав окупаційними советськими режимами в Україні. Тим ми зробиємо добру прислугу і самій Америці, яка навіть за словами її власних лідерів не може почуватися вповні ані вільною, ані безпечною, як довго існує неволя в будь-якій частині світу. З тих самих міркувань кожний з нас, відповідно використовуючи Тиждень Людських Прав, зробіть добру прислугу і для себе самого та для своїх нащадків.

Наша русійна сила

Столітня історія українців в Америці, зокрема вже майже 82-літня історія Українського Народного Союзу свідчать, доказують і переконують, що головною русійною силою всієї української активності в цій країні завжди був Рідний Край — Україна. Від перших наших піонерів починаючи, а на найбільшому розвітті нашого життя і активностей вже за "наших часів" кінчаючи, Рідний Край завжди викликав найбільш глибокі почування, спонукував до організації, до жертвенності, до діяльності, що часом сягала подвигів самопосягати. Ці почування наших піонерів висловили простою, але як же вимовними словами один з наших вуглекопів у надрукованому в "Свободі" під кінець минулого сторіччя віршику: "Під землею я працюю, гріб собі копаю, щоб Вам хату збудувати у Рідному Краю!"

Праця і зсяд американських українців у допомогу та в змаганні рідного народу охоплювала всі можливі ділянки суспільного життя, діяльності, і зокрема, жертвенності. Сторінки багатьох десятків річників "Свобода" заповнені довгими списками жертводавців на прерізні цілі аласе для "Старого Краю", від дзвонів і поведян в рідному селі починаючи. Рідний Край, його оборона та допомога рідному народові були в началі і завершували кожну активність американських українців зокрема май двома світовими війнами. Недаром американські доларя в націоналістично-революційній гвириці в Західній Україні називалися "мишугатами" в честь великого подвижника справи Рідного Краю серед американських українців, д-ра Луки Машуги. Сміло можна твердити, що в тому часі, як і раніше, Рідний Край був у кожному ділі і в кожній пожежці українців у Америці.

Тому то з великим жалем, смутком і тривогою доводиться стверджувати, що той Рідний Край від деякого часу ми помітно починаємо відсувати на дальший план. Раніше все, що ми починали і виконували, робили в ім'я і для Рідного Краю. Сьогодні в началі наших починів кладуться все більше і більше наші власні потреби, потреби нашої громади, не так з думкою її поширення, скріплення і поглиблення для тієї мети, щоб воля могла успішніше і продуктивніше продовжувати свою допомогу Рідному Краю, але із згаданих уже власних потреб самих для себе. Маркантим прикладом цього може послужити факт, що наша громада вже два місяці мовчить на розпачливий заклик звернення священика - мученика Василя Ромашона з мордовського каторжного табору, щоб допомогти йому вийти від його советських гнобителів, щоб дозволили йому мати і користуватися Біблією!

Коліс кожний судовий процес націоналістів - революціонерів у Західній Україні, кожна народодобивча акція советських режимників - окупантів на Наддніпрянщині викликали серед українців у Америці величезне зрушення і спонукували до багатьох інтервенцій в Уряді у Вашингтоні та до масових акцій по громадах і до нової жертвенності. Рідний Край був справді найбільшою русійною силою. Сьогодні ми самі неумудро відсуваємо цю силу на другий план та дивуємося, що поодинокі наші акції вже не мають в громаді такого відгому, на який вони заслуговували б.

У цій ситуації відрядним являємся в виразні познани, що наша молодь, можливо, інстинктивно, відчуває перводжерело нашої сили і активності в почуваннях і думках про Рідний Край та на цьому базує свої почини.

МАЙБУТНЄ ІСПАНІЇ

Після смерті Франка дві теми займають увагу міжнародної преси: характеристика померлого генералісимуса і політичне майбутнє Іспанії.

Щодо першої теми, то в пресі західно-демократичного світу (не говорячи, звичайно, про т. зв. комуністичний блок, в якому тріюмфують, очікуючи розв'язку подій у напрямку "комунізації" Іспанії) ледве чи можна знайти якийсь голос симпатії до померлого Франка. Відійшов бо диктатор, представник деспотичного режиму, який твердою рукою керував долею свого краю і не допускав до голосу й участі в правлінні не тільки комуністів, але й демократичних соціалістів чи якесь хоч трохи ліберально-демократично настроєне кола суспільства. Згадуючи про безумовно позитивний для демократичного світу факт, що Франко не вступив у війну по боці Гітлера й Муссоліні, різні автори вважають, що зробив він це не з переконання, а з вираження, засадиною головним чином ЗСА, що їх політика певної підтримки для Іспанії після Другої світової війни допомогла втримати режимові Франка. Натомість спеціально підкреслюється той факт, що Франко вигравав громадянську війну в кінці тридцятих років завдяки домозі нацистської Німеччини і фашистської Італії.

Невідомо, звичайно, чи зданий лише на свої власні сили Франко вийшов би переможцем з довгої і повної великих жертв (і з одного і з другого боку) громадянської війни. Але той приходить "другий бік медалі", про який здебільшого майже зовсім замовчується — правдоподібно тому, що переживавмо тепер еру "мирного співіснування" між демократичним Заходом і комуністичним Заходом і комуністичним Заходом і комуністичним Заходом. Замовчується тепер про ту величезну допомогу зброєю, інструментами і цілим військовим відділенням, що їх дав СРСР противникам генерала Франка під час громадянської війни. Замовчується про ті "інтернаціональні бригади", які билися проти Франка і до яких ішли комуністи або їх прихильники з країн усього світу. Замовчується той факт, що якби в іспанській громадянській війні перемогли були противники, то, очевидно, в цій країні ще в кінці 30-х років було б встановлено комуністичну диктатуру.

Не будемо говорити на ту тему що краще: ліва чи права диктатура? Прихильники справжнього демократичного світогляду повинні осуджувати і відкидати всяку диктатуру, всякий режим, при якому немає свободи для людини і для народу чи для багатьох народів. Знамого українського погляду мусимо особливо осудити той факт, що централістична влада Франка не хотіла дати національних свобод для каталонської баскської меншості, хоч ці меншості не ставили навіть вимог відокремлення від Іспанії, а домагалися лише автономістичних прав головною в ділянці культури і мови. Таким чином, консервативні й католицькі баскські відкуну в час громадянської війни до табору противників Франка.

По Другій світової війни Франко, зтримавшись при владі понад 30 років, віддавав все таке не абиякі послуги західній демократії. Хоч би тим, що дав для ЗСА воєнні бази, або тим, що на випадок конфлікту між Заходом і Сходом був би, очевидно, по стороні Заходу. Він не мав жодних експансіоністських планів і ні в чому не загрожував безпеці Заходу, як це було і є (поміжмо "співіснування") з СРСР. Та внутрішній режим Іспанії не відповідав світоглядно західній демократії. І тому всі заходи Франка, щоб Іспанія стала членом НАТО або західно-європейської Спільноти не мали успіху. Від Франка вимагалось, щоб він здемократизував свій режим, після чого його, мовляв, приймуть до своєї родини західні демократії. На це Франко відповідав (слухно чи неслухно — це інша річ) що зміна режиму має в собі ризико кінчення Іспанії в обійми комуністичної диктатури.

Що було правильнішим: прийняти Іспанію Франка до лона західно-демократичних інституцій і потім впливати на нього в напрямку демократизації режиму, чи чекати на його смерть, після якої має прийти, як тепер дехто сподівається, демократизація режиму в Іспанії? І тепер ми доходимо до другої теми, яка хвилює світову опінію. Якими шляхами піде розвиток внутрішніх подій в Іспанії? Від її нового правителя з титулом монарха, Хуана Карлоса, одні очікують демократичних реформ. З другого боку деякі будуть тиснути давні вояки Франка, які ще мають владу у своїх руках, щоб він залишив непорушним (або майже непорушним) в дотеперішній стан речей. І в одному і в другому випадку перед Іспанією стає маріво нової громадянської війни. Во не треба забувати, що іспанські комуністи (які знаходяться за кордоном або в підпіллі і, яким, безумовно, не забракне "дружньої допомоги" Москви) вже підносять голову. Вони не хотять "якогось там" демократизації, вони просто хотять захопити владу у свої руки.

Не треба забувати труднощі, які виникають (знаючи ж таки з уваги на російсько-советський імперіалізм) при переході від диктатури правого напрямку до демократії. Греція, — принаймні пошодо — уникнула комуністичної загрози. В Португалії події розвиваються більш бурливо, і сьогодні ще ніхто не може сказати, яке майбутнє чекає цю країну, в якій активна і підтримувана з Москвою комуністична меншість вперто добивається захоплення влади. І цей португальський приклад вказує на те, що було б ліпше, якби демократичні реформи і зміни в режимі ставалися в Іспанії поступово, а не так раптово, як це сталося в Португалії, що дало можливість португальським комуністам здійснювати свої ворохобницькі плани. В кожному разі, справжні демократи в Іспанії (які і тепер в Португалії) мусили б одержати ефективну допомогу від демократичного Заходу, щоб могли оборонитися від комуністів, яким помагає Москва. Це лежить в інтересах саме демократичного Заходу. Во в якій ситуації опинився б цей Захід, якби Португалія, а по ній і Іспанія потрапили б під владу комуністичної диктатури, слухняної вимогам з Москви? В якій ситуації опинився би передусім захід Європа, де не тільки в Португалії і Іспанії мають місце комуністично-московські диверсії, але і в інших країнах, як Італія і Франція, комуністи мають велику силу?!

Як не дивно, але виходить, що про ці небезпечні справи більше думають в Пекіні, аніж у столицях західно-демоуратичного світу...

ВОНА БУЛА НАМ РІДНА

Слово голови СВА на нарахдні по бл.л. Олені Лотоцькій 5-го грудня 1975 року.

Сумно кінчиться ковальний рік Союзу Українок Америки. Відійшла у вічність його основиця, останніх десяти років почесна голова, найважливіша жіноча постать в історії української еміграції в ЗСА. Померла Олена Лотоцька, людина шляхетної вдачі, розумна провидиця, невтомна організаторка. Протягом довгих років вона очолювала СВА, була співосновницею центральної громадської організації і займала в ній провідні пости.

Від ранньої молодості, як дочка, а описла дружина священика, Олена Лотоцька жила серед народу, пізнала його, розуміла його проблеми, співчувала його недовілі та відчуженню його нещастю. Українське жіноцтво на еміграції нашло у ній свою опікунку і провідницю. У 1925 р. коли їй було 31 рік, прийняла на себе обов'язок секретарки і організаторки заснованого тоді СВА і від того часу її життя вона стала душею і серцем цієї організації, ініціаторкою усіх найважливіших починів.

Творити крайову жіночу організацію в еміграційних обставинах не було легко. Приходилось перекопувати жіноцтво про потребу громадської праці, предиявати та вишоловати співробіниць. Олена Лотоцька працювала невтомно, об'їздила всі осередки українського поселення в ЗСА і її щирі вичлині слова з'єднували членство. Діяльність, якій Покійна присвятила стільки

музична меншість вперто добивається захоплення влади. І цей португальський приклад вказує на те, що було б ліпше, якби демократичні реформи і зміни в режимі ставалися в Іспанії поступово, а не так раптово, як це сталося в Португалії, що дало можливість португальським комуністам здійснювати свої ворохобницькі плани. В кожному разі, справжні демократи в Іспанії (які і тепер в Португалії) мусили б одержати ефективну допомогу від демократичного Заходу, щоб могли оборонитися від комуністів, яким помагає Москва. Це лежить в інтересах саме демократичного Заходу. Во в якій ситуації опинився б цей Захід, якби Португалія, а по ній і Іспанія потрапили б під владу комуністичної диктатури, слухняної вимогам з Москви? В якій ситуації опинився би передусім захід Європа, де не тільки в Португалії і Іспанії мають місце комуністично-московські диверсії, але і в інших країнах, як Італія і Франція, комуністи мають велику силу?!

Як не дивно, але виходить, що про ці небезпечні справи більше думають в Пекіні, аніж у столицях західно-демоуратичного світу... муністична меншість вперто добивається захоплення влади. І цей португальський приклад вказує на те, що було б ліпше, якби демократичні реформи і зміни в режимі ставалися в Іспанії поступово, а не так раптово, як це сталося в Португалії, що дало можливість португальським комуністам здійснювати свої ворохобницькі плани. В кожному разі, справжні демократи в Іспанії (які і тепер в Португалії) мусили б одержати ефективну допомогу від демократичного Заходу, щоб могли оборонитися від комуністів, яким помагає Москва. Це лежить в інтересах саме демократичного Заходу. Во в якій ситуації опинився б цей Захід, якби Португалія, а по ній і Іспанія потрапили б під владу комуністичної диктатури, слухняної вимогам з Москви? В якій ситуації опинився би передусім захід Європа, де не тільки в Португалії і Іспанії мають місце комуністично-московські диверсії, але і в інших країнах, як Італія і Франція, комуністи мають велику силу?!

Як не дивно, але виходить, що про ці небезпечні справи більше думають в Пекіні, аніж у столицях західно-демоуратичного світу... муністична меншість вперто добивається захоплення влади. І цей португальський приклад вказує на те, що було б ліпше, якби демократичні реформи і зміни в режимі ставалися в Іспанії поступово, а не так раптово, як це сталося в Португалії, що дало можливість португальським комуністам здійснювати свої ворохобницькі плани. В кожному разі, справжні демократи в Іспанії (які і тепер в Португалії) мусили б одержати ефективну допомогу від демократичного Заходу, щоб могли оборонитися від комуністів, яким помагає Москва. Це лежить в інтересах саме демократичного Заходу. Во в якій ситуації опинився б цей Захід, якби Португалія, а по ній і Іспанія потрапили б під владу комуністичної диктатури, слухняної вимогам з Москви? В якій ситуації опинився би передусім захід Європа, де не тільки в Португалії і Іспанії мають місце комуністично-московські диверсії, але і в інших країнах, як Італія і Франція, комуністи мають велику силу?!

Як не дивно, але виходить, що про ці небезпечні справи більше думають в Пекіні, аніж у столицях західно-демоуратичного світу... муністична меншість вперто добивається захоплення влади. І цей португальський приклад вказує на те, що було б ліпше, якби демократичні реформи і зміни в режимі ставалися в Іспанії поступово, а не так раптово, як це сталося в Португалії, що дало можливість португальським комуністам здійснювати свої ворохобницькі плани. В кожному разі, справжні демократи в Іспанії (які і тепер в Португалії) мусили б одержати ефективну допомогу від демократичного Заходу, щоб могли оборонитися від комуністів, яким помагає Москва. Це лежить в інтересах саме демократичного Заходу. Во в якій ситуації опинився б цей Захід, якби Португалія, а по ній і Іспанія потрапили б під владу комуністичної диктатури, слухняної вимогам з Москви? В якій ситуації опинився би передусім захід Європа, де не тільки в Португалії і Іспанії мають місце комуністично-московські диверсії, але і в інших країнах, як Італія і Франція, комуністи мають велику силу?!

3 МОГО ВІКНА

(Замість фойлетону)

Від деякого часу Пантелеймон Харлампович такій неспокійний став, такій нервовий. Розгортаючи вранці "Свободу" тремлящими сучасними руками підіуває під ніс першу газету сторінку і пильно за чимось шукає своїми кругленькими очима.

— Е, каже якось до дружини. — Знову є вістка. Будемо, Агафія, ще багатими, згадаш скоро моє слово...

А потім мовчки виграє із шафи старі заляжені календарі, поживлі річнікі журналі, якісь листи, що їх набирався вивруку, потім поринає у шухлядах із старим молотком і вешті-решті виймає триофанально жовтий пакут, тудо набитий загідокувисто, із написом — "Варгісіні папери".

— Ось тут наша фортуна, тут масток, треба тільки пошпатити, щоб не було записо.

Агафія не розуміє нічого. — Який масток? Про що це ти, Леймончику, торочиш? — Читала б ти, "Свободу" уважливше, то й питати не було б треба. Та вам, жінкам, не до грошових трансакцій, і не до торгівлі варгісініні паперами. Для цього й Рік Жінки не поможє.

Ось гляди, причуйся. Знову якісь акули із Вол Стріту пропливли ріку Гудсон і до Будівлі УНСОЮзу з варгісініні паперами заплкалися. А вони, ті акули, знають, де луюватя гроші, де ховати безцінні більйононі макти. Накивають Нью Йорку г'ятами й пишні пропало. Розспилється той Нью Йорк, розпадеться, нестоявшись на слабих бімах, а там, за Гудсоном, майже на засяг руки, розкішатине нова біржа, нові грошові трансакції, нова торгівля варгісініні паперами.

дасть її спадщину дальшим поколінням жінок, що служитимуть тим самим ідеям — на славу Богові, для добра українського народу. Відійшла у вічність Велика Громадянка, вірна дочка свого народу. Не голюєть по ній дзвони Галицької Землі, не прибили поклонітись її тіням ті, що разом з нею закладали і будували СВА та громадське життя поза межами батьківщини. Багато із них вже немає в живих, ті, що ліпилися, в похилому віці або знеможені недугою. З болем у серці і сльозами в очах вони прийняли вістку про смерть своєї провідниці. Жалобою вкривлася американська Україна. Олена Лотоцька відійшла від нас, та невмируща є людина, що живе в серцях людей, які залишилися в живих. Олена Лотоцька живе і житиме у наших серцях і у великій справі, яку вона створила — в Союзі Українок Америки. Родині Покійної виласиломо щире співчуття. Ми боліємо і сумуємо разом з ними — Олена Лотоцька була найкраща з усіх нас і вона була нам рідна.

Та й магістерський диплом із курчого університету в таборі Берхтесгаден теж цінний завер документ.

Пантелеймон Харлампович стоїть перед УНСОЮзом. Серце товчється і валить, мов бубон на параді у наше славне століття. А може він щось поплітає, може це не наша Будівля, а будинок Об'єднаних Націй, високий, скляний, мармуровий, чудо якесь. А ось, у сусідстві, житловий будинок — хмарочос, де живе багато українців. Це про нього говорила Агафія. Ще хвилинка, ще дві, і варгісініні папери Пантелеймона Харламповича і Агафії — його дружини, примісяються у безпечному місці, де ні кулі, ні вогонь, ні вода, де ніже злодій не матимуть доступу, щоб їх знанити.

Пантелеймон Харлампович гулячок, на третьому поверсі поринає у м'які килими, і асні погляді гарних, привітних секретарок — і зразу повертається назад. Варгісініні папери у жовтій полінійковій коверті лишилися неуважно на лавці й похали підземкою до Нью-арку...

Та й магістерський диплом із курчого університету в таборі Берхтесгаден теж цінний завер документ.

о. протопресв. Стахій Шадницький

50-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ МИТРОПОЛІЧОЇ КАТЕДРИ СВ. ВОЛОДИМИРА У ФІЛАДЕЛЬФІЇ

(1)

У неділю, 28 вересня ц. р. катедральна парафія св. Володимира велично відсвяткувала свій Золотий Ювілей. У гарно написаній і добре виданій Пропам'ятній Книзі — на сторінці 26-й вилу читасмо: "Коли поневолений народ зберігає свою батьківську віру, свою мову, свою культуру і міцно їх тримається, то він у своїх руках тримає ключ від своєї вільності; ключами тими він зможе відкрити двері своєї вільності і вийти на волю. Втративши свою віру, мову, культуру — він позбавляється ключів до вільності і завжди буде невільником". Ці прекрасні думки професора — історика Біднова, неначе були основою прикрашеного храму, а за ним понад 600 вірних членів

катедри і запрошених гостей з парафії Філадельфійського Деканату.

Після чину обелчення Владики Митрополита Мстислава розпочалась Архирейська св. Літургія.

Владичі осолодили священики; о. о. протопресвітер — Степан Віляк, настоятель катедрі, Артемій Селепана, голова Консисторії УПЦ в ЗСА, Теодор Форостій, настоятель УПЦ (св. Вопрісенія) з Кліфтоу, Нью Дж., Стахій Шадницький з Філадельфії; митрат о. Андрій Двораківський, колишній настоятель катедрі, а тепершній настоятель УПЦ (св. Успінія) з Нортгемптоу, Пенс., о. протоіерей Йосиф Крета, редактор УПЦ СВА (англійське видання) і професор церковного співу в Духовній Семінарії, о. протоіерей Михайло Земляченко, скарбник Консисторії УПЦ в ЗСА, о. протоіерей Франко Істочин, секретар Владики Митрополита Мстислава і декан Духовної Семінарії св. Софії, о. протоіерей Михайло Ворсєєко, настоятель УПЦ (св. Покрова) з Філадельфії, о. Слєсєй Гусєв, настоятель УПЦ (св.

Петра й Павла) з Ютиса, Н. Йорк, о. протодіакон Володимир Полічук з Лейкууд, Нью Дж. Півніше прибули о. митрат Михайло Ярош з Коастеву, настоятель УПЦ (св. Духа), о. Леонард Куберський і о. протодіакон Павло Гринишин з Вільмінгтоу, Дел., настоятель УПЦ (св. Петра й Павла). Мелодійно співав катедральний мішаний хор ім. О. Кошиця під керуванням п. Петра Куряленка, виконуючи твори українських композиторів. Катедральний храм був переповнений вірними — парафіянами катедрі і гостями з сусідніх парафій, зокрема великим числом прихожан св. Покрова з Філадельфії. Проловідь вилословив Владика Мстислав, вилословив свою радість з цього ювілейного свята, і похваливши працю Проводу парафії вірних катедрі, підкреслюючи свою працю не тільки для своєї парафії, але й для всієї УПЦ в ЗСА. Середню вітання диякента хору Петра Куряленка і всіх хористів за їх прекрасний спів. Побажав парафії дальших успіхів у праці, щоб вона завжди су-

ла зразком для інших парафій нашої Церкви.

В кінці св. Літургії вилословив Митрополит Владичі Митрополитові, Собору Єпископів, Проводу ЗСА, всім українцям в Україні і в розсіляній перебуваючим, настоятели Катедрі, світському проводові парафії, співачкам, прицерковним організаціям: всім вірним ювілейню, грмади і всім привітавши.

Далі проспівано "Вічну Пам'ять" спочивлоу Митрополиту Івану Теодоровичеві, спочившим настоятелем катедрі і всім спочившим вірним парафії.

Владика Мстислав вітає всіх, що підійшли до цілування св. Хреста.

Точно о год. 2-ій по полудні того ж дня в репрезентативному ресторані "Каністатер Фолкс Ферайн" у Філадельфії розпочався святочний бенкет. Найпочеснішими гостями були: Преосвященний Владика Митрополит Мстислав, Гу Скотт з дружиною, сенатор ЗСА з Пенсильвенії, Франк Писа, посвядник Філадельфії, яких присутні на бенкеті тепло вітали вітаннями з місць і бурливіми аплесами.

(Продовження буде)

МІЖФРАКЦІЙНА НАРАДА І ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІУМУ НАРАДИ

Мюнхен (УІВ). Дня 11-го листопада 1975 року відбулася тут в приміщенні УН-Ради при Дахауерштр. 9 Міжфракційна нарада, скликана президентом УНР в екзилі М. Лівшицьким. В нараді взяли участь представники п'ятих фракцій. Метою наради була справа обговорення ситуації, що створилася після смерті голови Президії УНРади бл. п. інж. С. Довгала і секретаря Президії бл. п. інж. С. Мелініської. Під час наради представники Фракцій обмінялися думками, після чого одоголосно схвалено план діяльності на майбутнє.

Програму бенкету започатковано співом всіма присутніми американського національного гімну. Владика Митрополит після відспівання гімну вимовив молитву і поблагословив страву. Голова Ювілейного комітету Петро Милорадович вилословив вступне слово, сердечню вітаючи всіх гостей, а трохи згодом вилословив подяку членам Ювілейного комітету за їхню працю в організованні переведенні цього ювілейного свята. На бенкеті було 400 осіб.

Цікава доповідь

На запрошення Т-ва Прихильників УНР в Рочестері, Н. Й., тут 2-го листопада ц. р. вголосив доповідь відомий політичний і громадський діяч, ред. Іван Кедрич-Рудницький. Тема доповіді: „Ситуація в Україні й завдання української еміграції“.

Доповідач з'ясував невідрадне становище, в якому опинилася наша Батьківщина від часу встановлення у ній радянської влади. Колишня російська колонія України не скористалася з революції, а лишилася колонією, тисячкратно більше визискуваною, гнобленою не тільки фізично, а й духово.

Царський режим не рахувався з національними прагненнями України. Совєтський режим цю практику поглибив, зазіхаючи навіть на мову української людності, штучно її русифікуючи під гаслом: „Єдиний совєтський народ, єдина державна мова“.

Протестуючі голоси українських інтелектуалів одразу ж придушуються. Тих, що наслідують протестувати, забороняють у невеличких таборах, або ж у психолікарні, де здорову людину обертають на зламаний й нездібний до боротьби, справді, хвору істоту.

На жаль, буди на еміграції, ми не можемо впливати на розвиток подій на наших землях, проте тут ми повинні незламно додержуватись таких принципів:

Зберігати свою молодість, себто, не дати її розпливитися у чужому міжнаціональному морі, провалити цікавість до країни, де народилися їх батьки.

Вчити дітей української мови й українських традицій ще змалечку в хаті, посылати їх до українських су-ботніх шкіл, привчати до української книжки.

Старатися, щоб молоде покоління, скінчивши високі школи, увійшло в політичне й громадське життя країни нашого поселення, вибравшись на чоловічі посади сенаторів, конгресменів, посадників і радних міст, бо через них можна буде в тій, чи іншій мірі впливати на урядові чинники щодо захисту української вільності справи на міжнародному форумі.

Берімо приклад з інших національностей, які мають своїх представників у державних політичних і законодавчих установах.

Другим нашим невідкладним завданням є домогтися консолідації всіх українських партій і груп, з'єднати навіколо Державного Центру в екзилі який існує вже 27 років і оперти на Універсалах Української Народної Республіки. Адже ці Універсали визнають і підтримують усі наші політичні партії, а на заваді консолідації стоять не принципові питання, лише дрібні амбіції й чвари, бо повна консолідація вже було в 1948 році, то ще на дерешкодї стоїть тепер?

Після доповіді, присутні давали різні запитання доповідачеві, на які він відповідав.

М. Б.

Загальні збори Ньюйоркського Відділу Т-ва за Патріярхат

В неділю, 9-го листопада ц. р. в залі Українського Народного Дому при Другій Авеню в Нью Йорку відбулись Загальні Збори ньюйоркського Відділу Т-ва за Патріярхат. Учасниками були: Ярослав Пастушенко, голова Відділу, Іван Козак, секретар, М. Галів, І. Пастушенко, Ева Піддубчишина, Л. Зелник, Оксана Шур, І. Дзядів, З. Машталір, Гр. Яремчук — члени Управи.

На основі виступів звіт розвинулася дискусія. Дискусія підкреслила потребу більшого посилення праці, гостршої постанови до тих, що не йдуть за ідеями Патріярха Носифа, який бажав бачити Українську Католицьку Церкву патріярхальною, що є притаманне для всіх східних церков. Підкреслювалося потребу скликання в найближчому часі Собору УКЦеркви, на якому були б миряни, священники, владика й монахи скупчення. Підмічено, що в наступному році, себто 1976 р., у Філадельфії має відбутись Євхаристійний Конгрес, до якого Т-во повинно солідно приготуватись, бо він може бути важливим для української Церкви.

Після дискусії у відділенні абсолютоторії уступаючої Управи обрано управу Т-ва у такому складі: Ярослав Щербанюк — голова, М. Галів, Я. Пастушенко, Ева Піддубчишина, Л. Зелник, Оксана Шур, І. Дзядів, З. Машталір, Гр. Яремчук — члени Управи. Контрольна комісія: І. Козак, Марія Клячко і Александр Куняк. Рада Мирян: Іосиф Гривак — голова, Р. Осичук і І. Козак — члени. Фінансова комісія: М. Пирський, Зановія Никифорова і Гр. Вакуменко. Товариський суд: В. Палівода, О. Варан, Голуб і Богдан Войнар. Збори закінчено молитвою. Зборами проводила пресидія в складі: М. Галів — голова, І. Дзядів — заступник і Л. Зелник секретар.

М. Г.

Відзначено 50-річчя СК „Русь“ Ужгород, Закарпатська Україна

Ньюарк. — 15-го листопада 1975 року — заходами УСТ „Чорноморська Січ“ і Союзу Закарпатських Українців, тут в домі „Ч. Січ“ відбулася святкова імпреза, якою скромно, але успішно відзначено 50-річчя Ювілейного одного із найславніших в історії українського спорту — клубу, що ним був СК „Русь“ Ужгород на Закарпатській Україні.

На жаль, досі українське суспільство дуже мало, або й нічого не знає про величчя досягнень СК „Русь“, так в ділянці спорту, як і в ділянці його вкладу до пробудження й відродження національної свідомості українців на Срібній Землі. Ще живуть між нами живі свідки, кол. змагачі й члени СК „Русь“ і вони можуть цілком успішно збагатити золоті сторінки історії українського спорту. Про це ми мали можливість переконатися на цій ювілейній імпрезі. Згідно з програмою вчора, святочні збори відкрив голова УСТ „Чорноморська Січ“ — М. Стебельський, який привітав присутніх, між якими було ряд діячів Союзу Закарпатських Українців разом із його головою д-ром В. Комарницьким. Далше голова представив головну доповідь свята, кол. українського „Пеле“ — Івана, Володимира Кобзаря. Колишній чоловічий футболіст СТ „Україна“ Львів, а пізніше „зірка“ українських симпатиків СК „Русь“ виявився не меншим „чарівником“ для присутніх учасників свята. В своїх спогадах п. Кобзар вміло переніс їх думки в ці часи і країни де ця слава спортова дружина своєю високою технікою і блискучими перемогами в численних міжнародних змаганнях, випрошувала похилі хребти повеноленого українського народу. „Літальні учинці“, так їх популярно називали (майже усі змагачі працювали учителями) через „це, що наші футболісти їздили на гри до різних міст і країн-літаками, виявлялися справжніми пробуджувачами національної свідомості українського народу на Закарпатті та у великій мірі спричинили до історичного проголошення Української Закарпатської Державності. Доповідь п. Кобзар розпочав поданнями — з відповідними поясненнями — осіб, що в 1931 році входили до Управи СК „Русь“, а ними були: А. Лавришин, А. Марко, сенатор Е. Бачинський, полк. С. Сфрмов, дир. Н. Крайняк, С. Клочурак, інсп. Ю. Ревая, Верещ, Кирбаванець, А. Мерсій, В. Мужак, С. Комар, Ю. Лацанч, М. Лапанч, І. Шабельський, д-р В. Комарницький, В. Татинель, С. Клочурак, лікарі клубу: д-р М. Долина і д-р А. Брашайно. Почесними головами СК „Русь“ були: губернатор К. Грабар і о. А. Волошин — президент. Тренер Базіка — в 1933 році Мазаль. В складі футбольної дружини виступали: О. Вокшай, В. Федак, О. Новицький — воротарі, П. Криж, І. Товт, В. Родик, По-

Володимир Ласовський — велика втрата

Коли людина залишає цей світ, то це не меншуче з чим живучи, просто не в силі погодитись, зокрема, коли цей відхід цілком несподіваний, або передчасний, в людських очах.

Мистець Володимир Ласовський до останніх днів призначеного йому шляху — жив ідеями. А в останньому, мов символічно, завершлася одна, мабуть, з багатьох ідей Покійного — всіх професійних українських музик — заснування Світового Об'єднання Українських Музик — СОУП-РОМ. Покійний мистець відійшов від нас аж надто несподівано. Життя визначник було признанням за ту візію, зерно якої кинув разом із усім українським музичним світом на еміграції для майбутнього українського молодого покоління.

Хай цих декілька рядків буде признанням за ту візію, зерно якої кинув разом із усім українським музичним світом на еміграції для майбутнього українського молодого покоління.

Ія Мачок-Грицай

Замість квітів на свічку могилу нашого Приятеля Б.П. п. інж. МИХАЙЛА САВЧУКА жертовно на Фонд Словниці Науково-Дослідчого Т-ва Української Термінології: 1. Ольга і Інж. Микола ЯРИМОВИЧІ \$25.00 2. Сва і Кость ЦЕРКЕВИЧІ 25.00 3. Ольга ЦЕЛІВІЧЕВА 10.00 4. Володимир і Оксана МИСЬКІВ 20.00 5. Іван ВИННИК 10.00 6. Орися і Роман (Інж.) ВИННИКИ 25.00 7. Інж. Орест КЛЮФАС 10.00

3 невимовним жалем ділимося сумною вісткою з Приятелями і Знайомими, що 6-го грудня 1975 р. помер неочікувано і передчасно, на 68-му році життя у Востоні, Масс., наш Найдорожчий ТАТО і БРАТ СЛ. П. Д-Р СЕВЕРИН ЧЕСНИКОВСЬКИЙ лікар у Schaghticoke, N.Y. член Центрального Об'єднання Буквинських Українців у ЗСА. ПОХОРОНИ відбудуться 9-го грудня 1975 р. о год. 11-йш з похоронного заведення Stegman & Mack, Schaghticoke, N.Y. на місцевій цвинтарі. Горем привітати: дочка — ОЛЕКСАНДРА ВАЛЬНЕР з мужем ДЖАНОМ сестра — ОЛЕНА ТЕРТУЛ з сином і невісткою

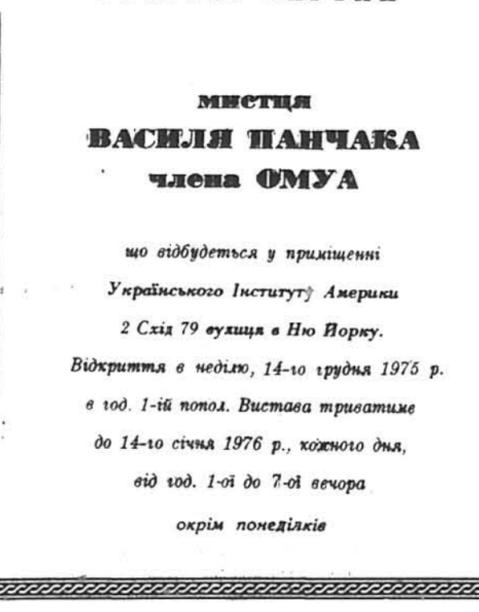
УКРАЇНСЬКЕ АКАДЕМІЧНЕ КОЗАЦТВО „ЗАПОРОЖЕ“, НЬЮ ЙОРК Ділиться сумною вісткою зі своїм Членством і братнім Козацтвом „Чорноморе“ та Українським Громадством, що 6-го грудня 1975 р. несподівано і передчасно відійшов у Вічність у Востоні, Масс., Ного чесний Батько СЛ. П. Д-Р СЕВЕРИН ЧЕСНИКОВСЬКИЙ лікар у Schaghticoke, N.Y. нар. у Задубрівці на Буквині в 1907 р. видатний член Центрального Об'єднання Буквинських Українців у ЗСА. Покійний осиротів дочку Олександрю Вальнер з мужем Джаном і сестру Олену Тертул з сином і невісткою в Нью-Йорку. ПОХОРОНИ на цвинтарі в Schaghticoke, N.Y. 9-го грудня 1975 року о год. 11-йш ранку. Родніні Покійного висловлюємо наші щирі співчуття. СТАРШИНА

ЦЕНТРАЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ БУКВИНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ у ЗСА Ділиться з своїм Членством і Українським Громадством сумною вісткою, що 6-го грудня 1975 р. помер передчасно і несподівано у Востоні, Масс. СЛ. П. Д-Р СЕВЕРИН ЧЕСНИКОВСЬКИЙ лікар у Schaghticoke, N.Y. нар. у Задубрівці на Буквині в 1907 р. чесний Батько Академічного Козацтва „Запорожжя“, видатний член Центрального Об'єднання Буквинських Українців у ЗСА. ПОХОРОНИ — 9-го грудня 1975 р. о год. 11-йш на цвинтарі в Schaghticoke, N.Y. ВІЧНА НОМУ ПАМ'ЯТЬ! Родніні Покійного висловлюємо наші щирі співчуття. УПРАВА

У зв'язку з відзначенням „РОКУ ЖІНКИ“ 82-ий Відділ СУА в Нью Йорку — влаштує — ВИСТАВУ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ВИШИВКИ (Збірка п. М. СТАХІВ) Відкриття виставки 14 грудня ц. р., год. 1 по пол. в домі СУА при 108 Друга Авеню, Нью Йорк, Н. Й. Вступну доповідь вголосить Почесна Голова СУА п-ні Л. ВУРАЧИНСЬКА. На малі „Україна у вишивці“ будуть показані зразки українських вишивок усіх областей України: а) таблиці з мереживом, стібами, орнаментами та зображеннями; б) оригінальні модерні одяги прикрашені українською народною вишивкою; в) прикраси „Вішнівки“ у прикрашуваних кімнатах. Пояснення про експозицію буде в українській і англійській мовах. Вистава триватиме до год. 8-ої вечора. Для гостей — солодке і чай! До ласкавої участі запрошує — УПРАВА 82-го ВІДДІЛУ СУА

ОБ'ЄДНАННЯ МИСТЦІВ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ (ОМУА) запрошує Вас із Родиною та Друзями на МИСТЕЦЬКУ НОВОРІЧНУ ЗУСТРІЧ що відбудеться в залі УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ в НЬЮ ЙОРКУ, Н. Й. (140, Друга Авеню) в середу, 31 грудня 1975 року год. 9-та веч. Новорічне привітання — ІКЕР. Грає професійна оркестра. Буфет Українського Ресторану. Новорічні несподіванки. Аранжжер зустрічі: маестро М. ЧЕРЕШНЬОВСЬКИЙ.

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ АМЕРИКИ ввічливо запрошує Вас прийти на ВИСТАВУ КАРТИН МИСТЦЯ ВАСИЛЯ ПАНЧАКА члена ОМУА що відбудеться у приміщенні Українського Інституту Америки 2 Схід 79 вулиця в Нью Йорку. Відкриття в неділю, 14-го грудня 1975 р. в год. 1-йш попол. Вистава триватиме до 14-го січня 1976 р., кожного дня, від год. 1-ої до 7-ої вечора окрім понеділків

Успіхи наших мистців Читачи місцеву англійську пресу, ми від часу до часу, знаходимо на сторінках українські пресизації, які досягнули професійно-наукового звання, призвавши людей, які займають визначні становища в ділянках науки, мистецтва, або місцевої адміністрації. Тижневик „Ірвінгтон Геральд“ з 9-го жовтня ц. р. помістив на першій сторінці світлинні і висліди мистецької Осінньої Виставки, яку надворі 5-го жовтня ц. р. влаштувала Асоціація Ірвінгтонських Мистців. У виставці приймали участь мистці скульптури і малюрі картин олійних та водяних фарб. Суддею цієї виставки був відомий мистець і вчитель малювання понад 30 років Лі Джескіс з Елізабети, Н. Дж. Приємно було прочитати в цьому тижневку, що дві українки, членкині Асоціації Дітяч Української Культури, відділу Північного Нью Джерсі, здобули перше і друге місце за свої картини, серед десятку інших мистців, які брали участь в Осінній Виставці Ірвінгтону. Пані Володимир Васицю здобула перше місце за картину в групі водяних кольорів, пані Осяпа Яворська здобула друге місце в групі олійних картин і також друге місце в групі водяних кольорів. Тижнева газета „Нью Репорд“ з 9-го жовтня ц. р. помістив в Мейплвуді, Н. Дж., 18-го вересня ц. р. вчирішню поділку про 14-ту річну мистецьку виставку в Сент Ораджі, Н. Дж. „Зустріньте Малюрі“, яка відбулася 14-го вересня ц. р. повідомляючи, що Володимир Васицю здобула друге місце в групі картин мальованих водяними фарбами. Пані Васицю, як членку Управи АДЖК, відділу Північного Нью Джерсі, організувала виставку картин 15-ох місцевих українських мистців, що відбулася 19-го жовтня 1975 р. в УНДомі в Ірвінгтоні. І. Г.

ПОЛІТИЧНА РАДА УККА...

(Закінчення зі стор. 1-01)

дораджував, щоб УККА, незалежно від СКВУ, продовжувало ту методику інформаційної діяльності на зовнішньому відтинку. Зокрема поручав обов'язково видати брошуру, яка з'ясувала б, як советський уряд не шанує, ламає та зводить на нівець власну конституцію, використовуючи її тільки для переслідування появлених Москвою народів.

З черги пані Дарія Степаняк доповідала про "Рік Жінки", зупинившись найдовше на участі українкою у міжнародній конференції у Мехіко, скликаній саме під гаслом Року Жінки. Над обома доповідями розгорнулася дискусія. Пані Степаняк підкреслила у відповіді дискусіантам, що всі учасниці міжнародної конференції у Мехіко їздили туди на власний кошт та що дівери для участі в українській делегації були широко відкриті для всіх бажавчих активуватися в тій акції. Підкреслила успіх українських жінок у Мехіко — всупереч усім ворожим заходам комуністів.

Проф. І. Телюк зрієса передбаченою у денному порядку свої доповіді на фінансово-економічну тему, щоб радше перенести її на наступні засідання Політичної Ради.

СЕНАТОР КЕЙС ПРОПОНУЄ...

(Закінчення зі стор. 1-01)

Відносини Томаса Моргана до конгресмена Родіно, якого він переслав комітетові, плянує відбутись переслухання в справі детанту з СССР та всіх інших справ, пов'язаних з ним, включно з питаннями людських прав. В рамках цих переслухань, запланованих на наступну сесію Конгресу, будуть розглянуті резолюції в обороні Мороза і Плюща, — заявив конгресмен Морган.

Міжучасно конгресмен Пітер В. Родіно з Нью-Джерсі повідомив стейтській Комітет Оборони Валентина Мороза, що його резолюції в справі цього ув'язненого українського історика та в справі Леоніда Плюща були передані Підкомісії Міжнародних Політичних і Військових Справ, яку очолює конгресмен Данте Фассел, демократ з Флориди. Ця підкомісія, згідно з листом голови Комісії Міжнародних

СТВОРЕНО ФУНДАЦІЮ...

(Закінчення зі стор. 1-01)

П. Вагряного — „поета, письменника, політика і гуманіста, каторжанина советських тюрем, скитальця, лідера УРДП, Віцепрезидента УНР, який кожну хвилину свого життя віддав для народу“ — говорив проф. Воскобийник. Редактором цього монументального видання має бути проф. Григорій О. Костюк з Рамені Фундації і при співпраці письменницької організації „Слово“.

Наступною особистістю, життям і творчістю якого має замір Фундація зайнятись, є Григорій Катистий — композитор, бандурист, диригент і диач. Про його і його працю буде видана Монографія з великим нотним додатком всіх його композицій, обробок пісень тощо. З ініціативи Жіночого Товариства Прихильників Фундації є план зайнятись утриваленим співочою спадщиною визначної інтерпретаторки української народної пісні, співачки Ганни Шере, та інші проєкти.

За цією видавничою програмою є одна головна ідея: 30-річчя масової еміграції з Наддніпрянщини, — тому видавання відповідних творів буде постійно проходити під знаком підсумовування всіх здобутків, що емігранція зробила за цей проміжок часу, занотуючи сліди її плідної праці, щоб передати цю цінну спадщину майбутнім поколінням, ажважно для того широкі полотно книги про визначних українських діячів і головні визначні етапи в новітній історії України.

Члени Головної Управи Фундації І. П. Вагряного, які відвідали „Свободу“ 1-го грудня, висловили надію в імені Фундації, що все свідоме українське патріотичне громадянство підтримає цей їх почин та участь в їх ініціативі, закупівлю лотерейних квитків, вилатую датку на цю ціль, уможливити Фундації досягти намічену суму, щоб вона вже не заморозилася за виконання ІІІ смілих і корисних загалові плянів. Вони вірять в успіх свого почину і в допомозу „тих, що не збайдужіли до національних громадсько-політичних справ і не збираються байдужити!“

ПАСЕЄК ВІДЗНАЧИВ...

(Закінчення зі стор. 1-01)

Мистецьку програму розпочало тріо полонезських бандуристів: Стефана Петрусь і Юрчик Лучки, які відіграли дві пісні в супроводі гри на бандурах. Група танцюристів при Осередку СУМА в Пасеєчку під керівництвом Р. Статкевича виконала ряд народних танців, а пластовий співочий гурток „Кобза“ під диригентурою А. Фарміги відіграв три пісні. Фортепіаново сольво виконала пластунка - юначка Марта Шрамченко, а соліст - бандурист Стефан Палка відіграв кілька пісень. Всіх виконавців мистецької програми гості нагородили р'ясними оплесками, а найбільше оплесків зібрав гурторист С. Магмет. Зокрема вдалим був скеч його на теми УНСОюзу. Майстер церемонії Василь Мочула представив понад 50 прийнятих репрезентатив мистецьких і позамистецьких організацій, представників Відділів Українських Братських Союзів, Відділів сусідніх Союзів Окруж УНСОюзу та гостей за головним столом, за яким сиділи почесний кривошаня о. Володимир Білинський — парох УЦЧеркви в Пасеєчку, о. протопресвітер Теодор Форостій — настоятель УПЧеркви в Кліф-

Перед концертом П Мацок

Ія Мацок

вшанування пам'яті 500 замучених українко-героїв у Квітірі, передавши свій гонорар на „Фонд 500“.

На концерт у Філадельфії відгукується „Амеріці“ сл. п. Роман Савицький: „Ія Мацок — це щасливе поєднання повного, переливного фолосу з тонким інтонаційним шліфом, правдивого музичного темпераменту з належним технічним вишколенням і врешті — широкого виразового діапазону з інтуїтивним відчуттям меж та мідо „Гохшулле фюр Мюзік“. Спеціалізувалася як у камерному, так і в оперовому співі. Переселившись по вітні до Бразилії, вивчала бразилійсько-португальський, французький та іспанський репертуар у відомого в тій країні професора співи й піаніста Мурілью де Карвалью. Одночасно вивчала й мови.

Після концерту для українського громадянства, на якому були представники бразилійського музичного світу, Ію Мацок запрошено дати концерт з рамені поважного музичного товариства „Культура артистка“, що й відчинило українській солістці двері до великих театральних залів, радіо, телебачення та виступів із симфонічними оркестрами, — і всюди у програмі було зазначено „Україна“, себто українка. Крім того, брала велику участь у культурному українському житті в Бразилії. Увесь дохід з великого концерту передала на фонд Організації Визвольного Фронту; той концерт відбувся з участю відомого співака-тенора Любомира Мацока.

Виступи на фестивалях, концертах, державних імпрезах — нагр., виступ в честь тогочасного президента Бразилії ген. Дути, концерти на телебаченні, виступи із симфонічними оркестрами звернули увагу на Ію Мацок провідних рецензентів Бразилії, д-ра Рікарді, композитора й муз. критика Ф. Мінюєра, Ногейра, д-ра Муріел та ін. Один із них писав: „Співачка з неперецимним блискучим та експресивним голосям, доброю школою і добрим інтерпретаційним хистом. Це великий мистець, повна шарму і грації... Після гостинного концерту в Буенос-Айресі проф. С. Опацький і письменниця Оксана Керч писали: „Ія Мацок залишила в присутніх чудовий спогад“, порівнювали її з Оксаною Петрусенко. Під час свого першого турне в Америці й Канаді в 1957 р. Ія Мацок вступала у 8 містах ЗСА та в Тороні й Монреалі. Подібних концертних турне дотепер було три, не рахуючи частих виступів на академіях по різних містах Америки і Канади. Заслужені оплески збрала солістка на концерті в Клівленді в 1971 р., в поклоні Лесі Українці, разом із хором „Прометей“ під диригентуванням мгр В. Кардаша та Капеллою Бандуристок Осередку СУМА під диригентуванням П. Потапенка. В Чикаго брала участь в академії для

FOR SALE IN KERHONKSON... 6 ROOM RANCH... 2 fire places, sw. pool, many extras, best location. Reduced — \$68,000.

ДО ВІНАЙМУ... Умебльований, двоспальний АПАРТАМЕНТ на сезонній вінайм. (305) 898-1475

ЗБОРИ ВІДДІЛВ УНС... НА КОНЦЕРТІ В НЬО ЙОРКУ — Ія Мацок у першій частині програми співатиме арії з опер Моцарта, Пуччіні й ін., у тому балеті з бразилійської опери „Ля Гварані“, з життя бразилійських індіан. У другій частині виконуватиме твори М. Лисенка, Д. Січинського, Ф. Надененка, М. Фоменка, А. Штогаренка та інші, ще не виконували твори, у тому вперше патріотичну пісню „Воскресіння“ на слова П. Чоловіка інж. Т. Гривця, музика А. Гнатішина, яку композитор їй присвятив.

СУБОТА, 13-го ГРУДНЯ 1975 р. ДЖЕРСІ СІТІ, Н. Дж. Місячні збори В-ва св. І. Християнська 270 Влд. о год. 5 веч. в УНДОМІ. На порядку: звіти фінансові, організаційні, збірні справи. Після зборів відбудеться засідання Комітету Відд. Надгрудноської Округи з представником Гол. Уряду УНС. Пронієса звірніятні вкладки. — А. Струк, предс., С. Островський, фін. секр.

НЕДІЛЯ, 14-го ГРУДНЯ 1975 р. КЛІВЛЕНД, Огайо. Місячні збори В-ва св. Василія Вел. 364 Влд. о год. 2-й по пол. в залі церкви св. Марії на сході. Клівленд, Огайо. — Оля Влк, рек. секр.

FUNERAL DIRECTORS... ПЕТРО ЯРЕМА УКР. ПОГРЕБНИК... Займається Похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯХ. КОНТРОЛЬОВАНА ТЕМПЕРАТУРА. Peter Jarema 129 EAST 7th STREET NEW YORK, N.Y. ORegion 4-2568

LYTWYN & LYTWYN UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS AIR CONDITIONED Обслуга ЦИПРА і ЧЕСНА. Our Services Are Available Anywhere in New Jersey. Також займаємося похоронами на цвинтарі в Ванді Вруку і перенесенням Тілівних Останків з різних країн світу. 801 Springfield Avenue IRVINGTON, N.J. NEWARK, N.J. ESsex 5-5555

ПОДАРКИ на СВЯТА... ЕЛЕГАНТНІ ІТАЛІЙСЬКІ ЖІНОЧІ І МУЖСЬКІ СВЕТЕРИ ДО НАБУТТЯ В Delto Sportswear Co. ROMAN TWANYCKY 136 First Avenue, New York, N.Y. 10009 Tel.: (212) 228-2266

Український Католицький Цвинтар СВ. ДУХА, Hamptonburgh, N.Y. (914) 476-0764 101y Spirit Ukrainian Catholic Cemetery 25 Chestnut Street, Yonkers, N.Y. 10701

PLASTIC COATED Ukrainian playing cards SINGLE \$3.00 BRIDGE SET \$5.00 2 DIFFERENT COLOR DECKS FOR 34 DAYS DELIVERY ADD 80¢ POSTAGE OTHERWISE ADD 25¢ FOR THIRD CLASS POSTAGE MAKE CHECKS PAYABLE TO J. KRAUS. 2295 PORTLAND AVE., ROCHESTER, N.Y. 14617

Увага! Увага! СТУДЕНТИ Небувала досі нагода одержати безплатний побут впродовж кінця тижня (субота і неділя) 19-го і 20-го червня 1976 року на чудовій оселі Українського Народного Союзу „СОЮЗІВКА“ ТРЕБА бути у віці між 18 і 23 роками життя. ТРЕБА забезпечитися в УНСОюзі на протязі останніх місяців (жовтня, листопада, грудня) грамотою життєвого забезпечення на суму щонайменше \$3,000. ТРЕБА згорі заплатити однорічну вкладку. ДОРОГІЙ СТУДЕНТЕ! НЕ ПРОГАЙНУЙ ДОБРО НАГОДИ ЗАБЕЗПЕЧИТИСЯ В УНСОЮЗІ ТА ОТРИМАТИ ЗА ЦЕ БЕЗПЛАТНИЙ ВІКЕНД НА „СОЮЗІВЦІ“, ДЕ МАТИМЕШ НАГОДУ ЗУСТРІТИ ДЕСЯТКИ МОЛОДИХ ТОВАРИШІВ І ЗАКЛЮЧИТИ З НИМИ ДРУЗЬБУ! Український Народний Союз UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07303 Tel.: (201) 451-2200, N.Y. Line (212) 227-5250-1

ТАРЗАН Ч. 7408. Тарзан вирушає додому... AFTER LOOKING IN ON ITD AND THE OTHER SLEEPING CHILDREN — TARZAN HEADS FOR HOME!... YOU! GO BACK! Заглянувши до шатра, в дитячому шатрі, Тарзан вирушає додому, бо він не хоче бачити дітей, які сплять. Коли він присіпів свій шатр... Вертайся назад!